

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ**

**ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Матеріали IV Міжнародної
науково-практичної конференції**

16-17 листопада 2023 року

Київ 2023

УДК 332.36

Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16-17 листопада 2023 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2023. 290 с.

Видання містить матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the IV International scientific-practical conference "Formation of sustainable land use: problems and prospects". The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України
(протокол № 11 від 23 листопада 2023 р.)

ISBN 978-617-8171-09-4

© Інститут землекористування НААН України, 2023
The Institute of Land Management of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, 2023

Гонгарева І.В.
д.е.н., професор
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
м. Харків, Україна

ТРАНСФЕР ЗНАНЬ ПІДПРИЄМЦЯМ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД

Військові конфлікти мають довгострокові наслідки для всіх його учасників, тим більше для країн, в яких розгортаються бойові дії. В роботі С.Ф. Theis and С.Ф. Baum [1] наголошується, що війни з максимальною оцінкою у сім балів зменшують номінальний ВВП країни на 24 відсотків у річному обчисленні. У всіх країнах залучення мікро-, малих та середніх підприємств (МСП) в інноваційний розвиток є глобальним завданням, оскільки ці підприємницькі структури мають різний рівень обізнаності, розуміння та здатності до інвестування. Потрібні глобальні рішення та значні інвестиції, щоб країни, що знаходяться на різних стадіях розвитку, та МСП пройшли шлях трансформації.

Україна відноситься до груп країн з рівнем становлення (зародження) для готовності до виробництва [2], тобто є обмеження щодо розвитку у наявній виробничій базі і, отже, високий рівень ризиків майбутнього інноваційного розвитку виробництва. Готовність до виробництва включає широкий спектр економічної діяльності, пов'язаної з виробництвом продукції і товарів. Передове виробництво відноситься до використання інноваційних технологій для поліпшення процесів та продуктів, тоді як традиційне виробництво більше покладається на використання ручних чи механізованих методів. Оцінка готовності до виробництва дає аналіз середнього рівня, тобто в оцінці не розглядаються баланси між різними секторами національної економіки (наприклад, послуги чи сільське господарство).

Сільське господарство – одна із провідних галузей економіки України. Окрім забезпечення населення країни продовольством, сільське господарство України експортує свою продукцію. Потенціал виробництва сільськогосподарської продукції Україні значно перевищує потреби внутрішнього ринку. Сільськогосподарські угіддя займають близько 42 млн. гектарів, або 70 % загального земельного фонду країни. 78,9 % сільськогосподарських угідь – орні землі та багаторічні насадження, 13,0 % – пасовища, 8,4 % – сіножаті. Найвища частка орних земель – у степових районах (70-80 %) та лісостеповій зоні. Пасовища зосереджені, в основному, в Карпатах, Поліссі та в південно-східних степових областях, сіножаті в долинах річок лісової та лісостепової зонах. Аграрна галузь зіткнулася з численними змінами в теперішній час: зменшення посівних площ через бойові дії та окупацію, мінування сільськогосподарських полів, брак палива та логістичні проблеми, закриття морських шляхів експорту продукції.

У 2022 році в Україну було ввезено агропродукції на 6,3 млрд. дол. Це на 23% менше, ніж у 2021 році, коли імпорт агропродовольчої продукції становив близько 8,2

млрд. дол. І хоча в результаті повномасштабного вторгнення на територію України вартість поставок з Євросоюзу зменшилася на 17%: з 4064 млн дол. у 2021 році – до 3376 млн дол. у 2022 році частка країн ЄС перевищила половину українського імпорту агропродовольства та становила 53,3 %. Закупівлі в інших регіонах також знизилися. Обсяги імпортованих продуктів харчування з країн Азії становили 1,237 млрд дол. (19,5 %), Латинської Америки – 421 млн дол. (6,6 %), Африки – 242 млн дол. (3,8 %) та СНД – 205 млн. дол. (3,2%). Починаючи з 2017 року, перше місце в рейтингу основних постачальників агропродукції в Україну утримує Польща. У 2022 році вона продала в Україну сільськогосподарських товарів на суму 881 млн дол., тобто майже на рівні показника 2021 р. у 883 млн дол. У травні 2022 року Єврокомісія та прикордонні держави, зокрема, Польща, відкрили шляхи солідарності між Україною та ЄС щодо експорту аграрної продукції. Окрім Польщі, важливу роль в українському імпорті у 2022 році відігравали: Туреччина (538 млн дол.); Німеччина (449 млн дол.); Італія (391 млн дол.); Нідерланди (267 млн дол.); Франція (237 млн дол.); Норвегія (225 млн дол.); Іспанія (198 млн дол.); Сполучені Штати Америки (194 млн дол.); Китай (193 млн дол.). Китай, який поступився у 2021 році Індонезії своє місце у топ-10 постачальників агропродукції в Україну, у 2022 році відновив свої позиції. Загалом на ці десять країн минулого року припало понад 56 % всього імпорту [3].

У майбутньому періоді валові збори сільськогосподарських культур значно залежатимуть від погодно-кліматичних умов під час проведення комплексів польових робіт, а також фінансового та матеріально-технічного забезпечення конкретного сільськогосподарського товаровиробника. У тому числі – від наявності насіння та добрив. Вже зараз можна спрогнозувати зменшення внесення добрив до 50 % науково-обґрунтованих норм через подорожчання. Використання більш дешевих технологій провокує зменшення виробництва, відповідно негативний вплив на агросектор матиме зниження інноваційного розвитку.

Інноваційна активність підприємницького середовища може бути досягнута шляхом трансферу знань. У разі відновлення економіки найімовірніший міжнародний трансфер знань. Прискорення процесів трансферу та освоєння знань можливе за рахунок персонального спілкування тих, хто передає та приймає складні технології [4], тобто, *knowledge spillovers* є обов'язковою умовою відновлення економіки постсоєдної України. Основними характеристиками цього механізму трансферу технологій є: 1) передача знань і технологій за цінами значно нижчими від ринкових; 2) передача як кодифікованих, так і знань тацитів; 3) участь знання *spillovers* у освоєнні знань підприємницьким середовищем аж до отримання перших результатів. Участь знання *spillovers* у освоєнні нових знань передбачає їхню зануреність у локальні умови. Ефективність занурення в місцеві умови буде вищою, якщо *spillovers* будуть мати родинні зв'язки в регіоні. Відбір та підготовка таких фахівців для України є досяжним, враховуючи високий рівень міграції з України через військові дії.

Висновки. Змінюються умови та ефективність трансферу знань у підприємницьке середовище агропромислового комплексу, що створює передумови для зміни домінуючого механізму інноваційного розвитку. Прогнозується, що в Україні інтерактивний механізм трансферу знань, який домінував до початку загострення

бойових дій, зміниться на механізм міжперсональних спілкувань, який ініціюватиметься зарубіжними знаннями spillovers.

Пропонується заздалегідь розпочати формування пулу з науково-технічних фахівців, державного та венчурного капіталу країн-донорів та представників підприємницького середовища України для участі в інноваційному відновленні поствоєнної України. Ефективність діяльності пулу може бути підвищена шляхом залучення біженців з України з відповідною кваліфікацією та тих, хто має підвищену здатність адаптації (занурення) до місцевих умов.

References

1. Theis C.F., Baum C.F. (2020) The effect of war on economic growth. Cato Journal, 40(1).
2. World Economic Forum. Readiness for the future of production. Report 2018. Geneva, Switzerland. URL: <http://wef.ch/fopreadiness18>
3. Державна служба статистики України <https://www.ukrstat.gov.ua>
4. Hilkenmeier F., Fechtelpeter C., Decius J. (2021) How to foster innovation in SMEs: evidence of the effectiveness of a project-based technology transfer approach. The Journal of Technology Transfer, <https://link.springer.com/article/10.1007/s10961-021-09913-x>

Knowledge transfer to entrepreneurs of the agricultural complex in the post-war period

Abstract. The conditions and efficiency of knowledge transfer in the business environment of the agro-industrial complex are changing, which creates prerequisites for changing the dominant mechanism of innovative development. It is predicted that in Ukraine, the interactive mechanism of knowledge transfer will change to a mechanism of interpersonal communication, which will be initiated by foreign knowledge spillovers. It is proposed to start in advance the formation of a pool of scientific and technical specialists, state and venture capital of donor countries and representatives of the entrepreneurial environment of Ukraine to participate in the innovative reconstruction of post-war Ukraine.